

◆ ST. OLAV ◆

Nr.
48-49-50

Oslo, 20. desember 1941

53. årg.

«St. Olav» utkommer en gang ukentlig. Abonnement både for inn- og utland tegnes på alle postkontorer eller direkte, skriftlig i ekspedisjonen, Akersveien 5. Abonnementspris kr. 2.50 pr. kvartal forskuddsvis betalt, for utlandet tillegg av vedk. lands avisporto. Opsigelser må være eksp. i hende senest 14 dager før hvert kvartalskifte. Annonser må være innsendt innen søndag aften, manuskript innen fredag aften. «St. Olav»s telefoner: Redaksjon og ekspedisjon: 23743. Redaktøren privat 30487. — «St. Olav»s ekspedisjon og forlag, Akersveien 5, I, er åpen *hver dag* kl. 10—3. Onsdag lukket. Utbetalinger kun tirsdag kl. 1—2.

INNHold: Og det var hyrder — (bilde). — Jul 1941. — Juleklokkene. — Og det var hyrder i den samme egn —
— I fotefaret til dei gamle. — Gamle juleskikker og overtro. — Julens tone. — Vi besøker Storfjord. — Våre hender. —
Av «Vers fra Vadstena». — Bokanmeldelse.

Og det var hyrder —

Jul 1941.

Englenes jubelsang toner over jorden: «Ære være Gud i det høye og på jorden fred for mennesker i god vilje». Ned gjennom århundrer gir sangen gjenlyd og har klokken båret den over fjell og dal, over land og hav: «... og på jorden fred for mennesker som har god vilje». Også i år vil klokkene ringe, men deres klang blir kryssset av en annen lyd — lyden av krigens larm: kanonenes torden, de døendes sukk, bombeeksplosjonene, sirenehyl, de såredes stønnen, menneskegråt og dyrenes jammer. Freden er veket fra jorden — sinnene fylt av redsel og frykt. Vi tør nesten ikke tenke oss en gledelig jul — julen er blodig og rød.

I hele verdenshistorien har det aldri vært en jul som 1941.

Er evangeliet da uten makt og myndighet mer? Er verden så avkristnet at selv julens bud ikke mer kan bli hørt, at dets ord om fred synes bare som en fjern drøm, mens derimot «denne verdens fyrste» feirer en ekstra triumf nå hvor det første budskap om Guds rikes komme til jorden atter forkynnes? Således spør de tvilende, de fortvilte, de angstfylte, og således fristes vel i grunnen vi alle til å spørre i våre mange mismodige stunder.

Men la oss da minnes at «Guds rike er ikke av denne verden». Julefreden er ikke knyttet til verdensfreden — julefred kan bestå uten verdensfred, og verdensfred hjelper og gagnar såre lite når julens fred, Guds fred mangler og savnes. Hva nytter verdensfreden den som har ufred i sitt hjerte, og kan en verdenskrig, en verdensbrann, skade den som har fred i sitt sinn? Hvem av oss tør benekte at ikke soldaten under feltlivets strabasser kan feire en sannere jul enn den som sitter trygt i overflod hjemme men ikke har anelse om hva det vil si å ha fred med Gud, seg selv og sin neste?

Over verden går et lidenskapenes uvær. Det synes å ramme alt og alle og rive alt og alle med seg på sin vidtforgrente ferd. Men Kirkens fjell kan det ikke rokke selv om tårn og spir kan blåse ned og ruter knuses i Kristi bolig blant menneskene. Urokkelig blir Kirken stående og like sterk, like inderlig, like kallende og like kjærlig forkynner den fredens ord og handler fredens gjerninger — uavhengig av alle nasjonale stengsler.

Stat crux dum volvitur orbis — korset står urokket mens jorden rundt om ryster. Julefreden finnes

stadig hvor evangeliet får råde og vi vil dets lære og veiledning — la oss derfor møte det med hele vår gode vilje: vilje til kjærlighet og barmhjertighet, vilje til forsoning og overbærenhet, vilje til tålmod og forsakelse, vilje til oppofrelse og utholdenhet. Og selv om vi nå lever de dager om hvilke det står skrevet at de «behager oss ikke», så kan dog også de bli veier for oss til det Guds rike som hvelver sitt faderhjem, usynbart, men likevel som en følbar virkelighet, over alle land og alle nasjoner og ikke spør om venn eller fiende, forbundsfelle eller motstander, men bare om det ene fornødne: elsker du?

Er nå ditt hjerte så fylt av den sanne kjærlighet at du kan følge Kristi, all verdens Frelasers eksempel: tilgi dine fiender og be for dem som hater og forfølger dig og ditt og dine? Kristi Kirke innprenter oss at ene dette er god vilje, men hvor mange av oss kan si med sannhet at vi er i den? Og likevel krever vi julegleden som vår rett og føler oss krenket og forurettet om den blir beskåret, om det blir gjort inngrep i den både på den ene og andre måten. Er det da så underlig om også julefreden forsvinner?

Jul 1941 er for vel nok oss alle en jul hvori vi av forholdene tvinges til å gi avkall på dette med «å ete og drikke og være glad», dvs. å være opptatt av den selskapelighet og de fornøyer og adspredelser som har preget alle andre jul vi har levd og vel ofte vært dens hovedinnhold, og som har stjålet så mye av vår interesse og sans for dens religiøse side. Men om den kunne bli det avgjørende for oss i år —! Om det i år i hele sin rekkevidde kunne gå opp for oss at for 1941 år siden fødtes i et medmenneskes skikkelse den frelser, som siden lever sitt skjulte liv i hver enkelt av oss, som var hjelp og styrke, vår kraft og kjærlighetsevne, om vi vil erkjenne ham som vår ånd og sannhet i stedet for bare å bekjenne ham med vår tunge. Så vi hyldet og dyrket «Kristus i meg», fredsfyrsten i vårt sinn, og lot ham råde der i stedet for som så ofte å korsfeste ham med våre ord og gjerninger!

Om julen 1941 kunne føre oss nærmere dette store og hellige mål! Verden trenger mennesker med fred i sinn, Guds fred i sinn, som neppe før. Verden trenger gode viljer, rettet mot Guds rike. La oss derfor be med kirkebønnens ord i julemessen:

«Vi ber deg, allmektige Gud, forunn oss at din enbårne sønns fødsel i kjødet i dag må frigjøre oss som holdes i den gamle trelldom under syndens åk!»

Jule- klokkene.

Nå jubler de malmfulle klokker i kor
til ære for Betlehems gjest.

De bærer sitt signende bud over jord,
hvor lysene tennes til fest.

Nå stilner ved klokkenes hellige klang
all hverdagens bulder og gny,
og snart klinger julens livsalige sang
med «tonen fra himlen» på ny.

Ring inn da, ring inn i de tusene hjem
med lovsangens jubel og trøst —
da åpnes all himmeriks dører på klem
og englene hever sin røst.

Der er ikke time, der er ikke sted
til tårer og tærende tvil —
nå senker seg julens velsignede fred,
og sorgene smelter i smil.

Ja, kanskje du savner et ansikt av dem
som smilte hver jul ved ditt bord?
Gi sorgfulle tanker ei rom i ditt hjem —
hør, klokkene kimer i kor!

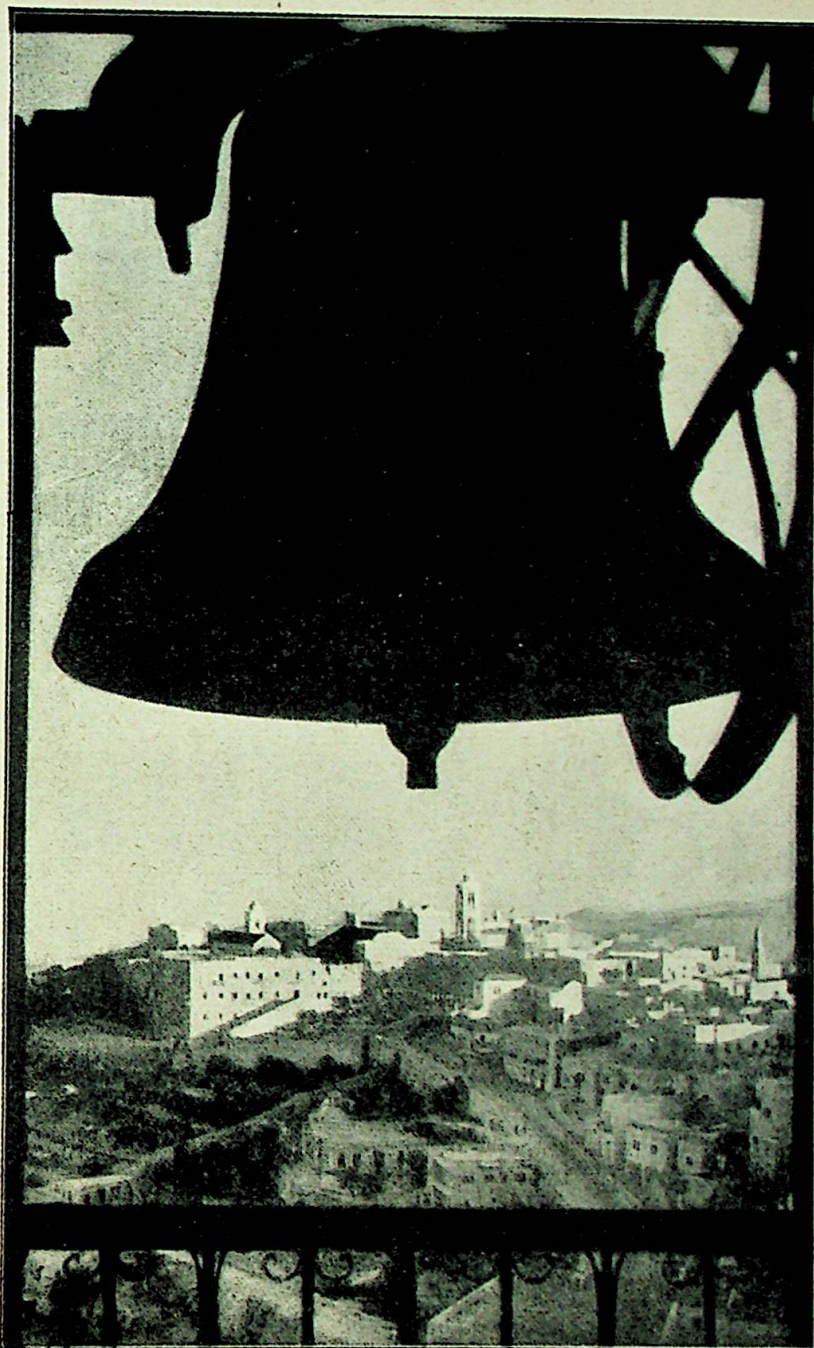
De bærer på bevende vinger et bud
som senker sin trøst i ditt bryst,
en hilsen fra sjeler som frydes hos Gud
i hjemmet ved sollandets kyst.

De minner deg om at vi har ikke her
på jorden et blivende sted.

Der våker et øye bak stjernenes hær,
som vokter og følger vårt fjed.

Hva her vi ei fatter skal hist vi forstå:
Guds kjærlighets evige kall.

Ti ser vi Guds sønn på det fattige strå
i krybben i Betlehems stall.

Nå kimer de hellige klokker i kor:
Velkommen, Guds evige sønn,
som steg fra din lysende trone til jord,
vær hilset med lovsang og bønn!
Velsignet du kommer i Sabaots navn
til jordelivets vånde og ve,
du åpner oss vei til Guds kjærlige favn,
du lærer oss oppad å se!

K. KJELSTRUP.

Og det var hyrder i den samme egn —

Av pastor Peter Schindler.

Det var julaftens dag i Rom, en gang i begynnelsen av 1930-årene og det var ikke riktig som det skulle være.

På det arkeologiske institutt merket vi ikke noe til noe utover juleferien, og den brukte de fleste av oss til private studier.

En god venn og studiekamerat av meg, en lærd jesuitt — nå professor ved Gregoriana-universitetet — og jeg hadde hele formiddagen vært nede i noen dampvåte katakomber ute på Via Appia og foretatt undersøkelser, men vårt resultat var bare ringe den dag. Som så ofte når vi kom fra den underjordiske gravstad, hvor vi hadde gått og soppet i vinterens ankelhøye grunnvann, gikk vi inn i det nærmeste osteri og satte oss i solen, drakk Castelli-vin og spiste en håndfull varme ristede kastanjer. Hvor har vi ikke ofte pratet godt sammen etter endt arbeid! — men i dag fikk vi det ikke til. Vi savnet begge vår hjemlands jul.

Og det ble ikke bedre da vi skiltes inne i Rom med mange gode ønsker. Solen skinte, det ville ikke bli mørkt og kaldt. Alle mennesker kjøpte inn til neste dag — i dag var det jo streng fastedag. Alle huser sto på gloende peler under rengjøring-forberedelse — men ingen tegn til stille jul.

Altså søker en innad. Kan det bare bli jul i hjertet, i kirken og i ens stue så får det være det samme med stemningen.

Men heller ikke det så ut til å lykkes.

En pleier i i Rom på julaftens dag å besøke armeniernes kirke kl. 4 ettermiddag, hvor de har høymesse(!) Den er meget forskjellig fra vår, sangen synes å bli snøvlet ut gjennom klemte neser og deres kirke høver ikke riktig — den er barokk og ikke orientalsk, og da den altså ikke har Ikonostasis hjelper den seg over savnet av en billedvegg ved bruk av noen fæle bomullsfortrekk på ringer og stenger — — — altså kort prosess og igjen ut i det altfor sommerlige solskinn.

Også det forsvant og så ble det, som alltid i Italia når solen går ned, forferdelig kaldt. Makaroni og klippfisk måtte gjøre det ut for gås, og da det var

tennerklaprende temperatur i mitt med stengulv utstyrte studerværelse var den eneste utvei å gå i seng med en tilfeldig bok og avvente tiden for midnattsmessen.

Hvor skulle en gå hen? «Hele Rom» går i Santa Maria Maggiore, hvis underskjønne, rene, fornemme basilika pleier å stråle av iyshavet på alteret, og hvor et av de fineste kor synger Palestrina den hellige natt. Men publikum — ja, jeg mener menigheten — er meget mondent, og jeg liker nå ikke særlig rekken av blanke biler ved kirkeporten når sjåføren ikke også får gå inn ..... og så er det disse mange utspjåketete mennesker som bare går for musikkens og stemningens skyld — — — — — så langt bedre å gå ut på Aventin til Benediktinerenes strengt liturgiske tjeneste i Sant'Anselmo .....

Under disse og lignende langt fra oppbyggelige meditasjoner tok naturen overhånd — hva en vel ikke kan undre seg over når en fjerner seg så langt fra det overnaturlige — og jeg sovnet i en søvn så dyp at jeg først våknet kl. 2 om morgenen.

Jeg åpnet vinduet. Natten var ganske stille. Himlen var strødd med stjerner. Det var kaldt og klart, men ingen vind rørte seg, ingen lyd hørtes — den evige stad sov.

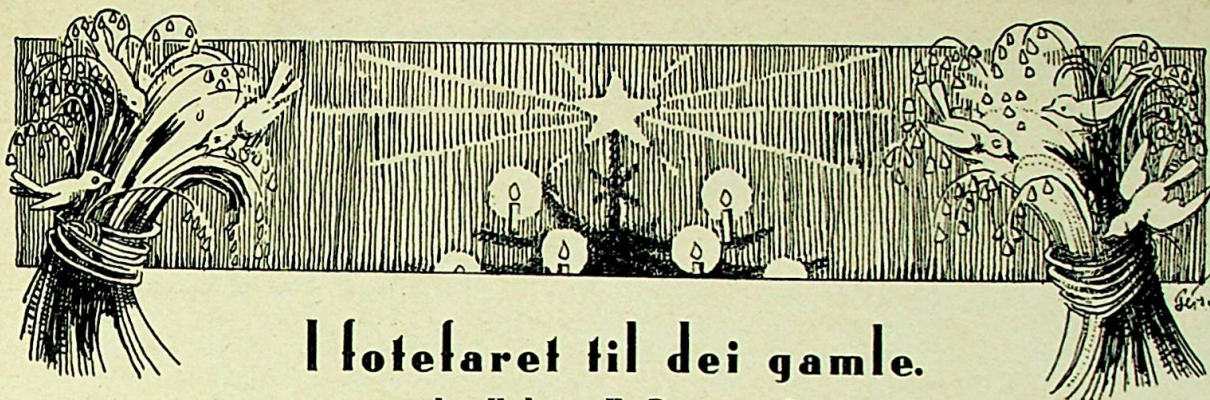
Og der sto jeg, dypt bedrøvet fordi jeg ikke hadde «kunnet våke én eneste time» med den nyfødte Frelser. Jeg følte min mislykte jul som en straff for et uordentlig og uregjerlig sinn og begynte å tenke på «messen ved morgengry», som jeg skulle holde i Mariakirken på Esquilinerhøyen.

Da lød det med ett en lyd ute i natten som av regn fra et blikktak: talløse små smellende prikk-prikk-prikk. Jeg så opp i luften — nei, det var fremdeles stjerneklart. Men hvorfra da denne lyd?

Så kikket jeg ned i gaten — og se: mellom pallassenes høye lukkede masser var det myldrende liv på brogningens grå legeme. Myriader av får ble drevet gjennom Rom fra gressmarkene i den ene enden av campagnen til beitene i den andre enden. Store hyrdehunder løp om og hindret etterløerne

I fotefaret til dei gamle.

Av Halvor H. Bjørnsrud.

Her er nokre døme på koss dei bruka å tidfeste hendingane i døgret:

Eg vakna ved midnattsleitet. Eg stod opp i grålysinga. Eg byrja arbeidet i solrenninga. Eg gjekk heimanfrå då sola spratt. Eg gjekk frå sætra då eg såg dagen. Eg kvilde høgstdag. Eg kom til Frygning ut på kveldsida. Me kvilde til sola tok til å dale. Me gjekk inn att i myrkinga. Me stod og slo til sola var avfjella. Då eg kom heim, såg eg endå dagen. Eg kom ut i hardaste myrkinga.

Då me la oss, var det avdagast.

I diktinga ser me det same at sola og ljuset har vori tidmålalarar. Det heiter i ein song: «Sjå sola på Annaripigg».

Og me kjenner så vel songen om sætergjenta, som fylgjer solvegen på himmelen den fredsame sundagen med lengt etter samkome med ungdomen på kyrkjeveg. Ho ser inn i solauga som lyser, og veit at det er «høymessetide».

Og når sola står over kammen i skaret, då veit ho at kyrkjeklokkene ringjer saman til messe.

Det er ein underleg stemning i dette: Sætergjenta som gaumsamt fylgjer sola og lever seg heim til kyrkja i dalen, heim til ungdomen, heim til han ho har huglagt.

Kunstnaren, storspelaren, flogvetet Ole Bull kunne gjeve denne stemninga att i tonar, så det greip åhøyrarane i gråt.

Morgon- og kveldsalmene med ljusbilete i har fått ein stor og ruvande plass i livet. Dei har vorti folkekjære og felkelege.

i å stikke inn i sidegatene, og hyrder i side kapper, brede hatter, med pelsverk bundet om bein og føtter og med lange staver gikk og gjennet sin hjord mens klokkesauens bjelle klang.

Da slo det ned i meg: «og det var hyrder i den samme egn» — og nå ringte den lille klokken julen inn for meg. Jeg forsto at selv hyrdene var jo kommet et par timer for sent til Betlehem, men likevel tidsnok til at det ennå var jul.

Og «på stjerneteppe lyseblå» gikk jeg i det tidlige gry til Santa Maria Maggiore for å ofre til verdens nyfødte konge.

Skal nemna nokre:

«Sjå dagen sprett i austerrett».

«Nattens mørke tåke gikk, dagen lyser fra det høye».

«Den lyse dag forgangen er, og natten hun henger oss over».

«Nå solen går ned, og aftenen breder på jorden sin fred».

«Nå skrider dagen under, og natten veller ut».

«Slukt er dagens lys og flamme».

«No soli bak om blåe fjell sitt ljose andlet gøymer».

«Dagsens auga sloknar ut, kveldsol ned i vester glader».

Desse to siste salmane har vorti folkelege framfor andre. Dei er så stemningsmetta av dette duldsame, som kvelden med solefall eig. Solefall gjev tankar avdi det hallar mot natt. Solefallet er fylgt av nætene som kvarv i tider lange.

Kvar og ein som tek solefallet inn i augo og opplever det i stemning, den botnar fotefaret til dei gamle og stend på heilag grunn.

Når dei skulle få sagt noko om livet i himmelen, om sæla å vera hjå Gud etter striden og lidinga, måtte dei og bruka bilete frå sola og ljuset.

Det heiter:

«På Klårfjell der kviler seg borga så rein at sola må skymast som skuggar».

Desse solbileta i salmer og songar vil alltid leggja stemning inn over sjela. Dei røter seg langt attende i soldyrking og tildeling av damen, som fødtes av natt og slokna i natt.

Dei gamle fylgde sola, men dei fylgde kanskje med endå større undring og age stjernene.

Når dagen døydde, byrja det å lyse deroppe etter som myrkret fekk makt.

Tenk deg inn i ei stjerneklår septembarnatt over sæterdalen! Der botna augo det mest uskylenege av alt! Du veit at stjernene i natta er noko så ovleg stort, at vår jord er som støv mot dei.

Du veit at me mæler lengda ut til dei — ikkje i meter — men i ljosår. Du veit at rømda som blånar — er endelaus! Når me ser inn i stjernene, så er det som me ørar, svimlar for eit djup.

Men dei gamle såg det ikkje slik! Blåna var tak

— og taket var golvet i himmelen, og stjernene var småe ljøs som brann.

Og alt dette ga tryggleik. Himmelen ved natt ga fred! Alltid var det fred deroppe! Berre eit stjerne-
rap ender og gong! Og då kviskra dei gamle: «I Jesu namn! No gjekk ein sjel til Gud!» Det var vak-
kert det! Stjernerap var sjeler som lyfte seg opp
mot Gud frå striden og trengsla! Eit stjernerap for
oss er ein gråstein som brenn i luftlaget kring jorda!

Og stjernene ga tida ved natt! Men stjernene ga
fyrst og framst fred!

Så mangt eit auga har teke stjernehimmlen inn
i sæterdalen, og alltid var det uskipla fred å sjå inn
i. Alt av sorg og angst og otte og sjelebrand dulmast
av framfor dette strålende, usegjande ljøs. Når dei
gamle ikkje fekk svevn, då lydte dei til barna sine
andedrag og augefeste stjernehimmlen gjennom
gluggen — og dei sovna.

*

Når sæterkjerringane frå Frygning og Bergsestulln
sat i Ulvdal gamle kyrkje og song salmar med sol
og ljøsbilete i — då var dei med det same som flutte
over i sæterdalen og tok morgon og kveldglimen fram
av minne. Dei såg alt så tydeleg, og det skvala ei
stemningsbylgje inn over dei, som var som eit sol-
laug for sjela.

Og dei kunne ta tonen så høg, så jublende, så varm
at det kjendest av alle at ein engel i solglans gjekk
gjennom kyrkja.

Julens tone.

*Det toner utover den ganske jord,
et budskap for lengtende sjele,
om frelse og fred for alle som tror,
som ydmykt for Herren vil knele.*

*Uten Guds kjærlighets frelsende makt,
var jordlivets gang kun et øde,
men når vi med Ham får slutte vår pakt,
rinner Gudsrikets morgenrøde.*

*Med hyrder vi kneler for barnet ned,
vi gir ham som gave vårt hjerte,
men gaven fra ham er Himmelens fred,
det kostet ham offer og smerte.*

*Så toner da atter klokkene fram,
det kimer fra tusinde tårne.
Vi hører det kjære budskap om Ham,
som kom til vår jord — Guds enbårne.*

*Det glade budskap om frelse og fred,
som Kirken vår mor oss forkynner,
løfter vår sjel over tid, over sted,
— det blir jul for en fattig synder.*

Karl Stiansen.

Kampen om Afrikas sjel.

Mens de moderne våpens krig i øyeblikket utspilles i Afrika, foregår der en kamp som i en lengere årrekke har stått på, kampen om Afrikas sjel. Den store mørke verdensdel holder på å våkne, og derfor blir kampen mere og mere pågående. Det er særlig de tre makter: det animistiske hedenskap, Islam og kristendommen som kjemper med hinannen.

Av disse er det foreløbig hedenskapet som har måttet vike plassen og er karakterisert av et alminnelig forfall. Det er den hvite manns a-religiøse sivilisasjon som her har virket. Den moderne teknikk lærer den sorte mann som tidligere søkte hjelp i den religiøse magi, at man kan beherske naturen uten bønn og trolldom. Den hvite manns tro på fornuften viser en stor evne til å smitte. En ny frihetsfølelse begynner å beherske et voksende antall negre. Den sorte iakttar at de hvite ikke er bundet av religiøse fordommer og enda klarer seg vel. Ved forsøk i samme retning forstår han til sin overraskelse at også han kan tillate seg å unnlate de sedvanlige besværlige riter. Heller ikke høvdingens og de stammeldstes autoritet formår å beherske ham suverent lenger.

Der oppstår således en ny negertype, en holdningsløs individualist og en karikatur av europeeren.

Hele det gamle stammesystem er i sterk oppløsning, fordi det bygget på stammen som en religiøs makt. Denne oppløsning kan få katastrofale følger, og en del av de innfødte er selv klar over faren i denne oppløsningsprosess. En stammehøvding i Øst-Afrika har således uttalt: «Gudene har ingen makt lenger i nåtiden. Derfor må vi ha en ny tro, hvis våre stammer skal vedbli å eksistere.»

*

Den annen religion som har makt over afrikanske sinn er Islam. Denne har allerede en årtusenlang historie bak seg i Afrika. Men også Islam er påvirket i modernistisk retning. Selv om El-Azhar-universitetet i Kairo må betegnes som ortodoks, spores moderne strømninger også der i den islamske dannelses høyborg. I Egypt søker man ved oppbygging av den nasjonale stat å benytte religionen til avstivning og til å markere forskjellen mellom Øst og Vest. Til dette formål er Islam vel egnet, idet den legger vekt på brorskapet mellom alle muhammedanere. Der finnes således en sterk enhetsbevissthet mellom muhammedanere i Nordvest-Afrika og i Nordøst-Afrika. I Tunis, Marokko og Algier demrer der bak denne enhetstanke frihetsbevegelser og selvstyreplaner.

De fleste av Afrikas muhammedanere finnes nord for Sahara, nemlig 35—40 millioner. Syd for Sahara finnes der etter noenlunde pålitelig beregning kun 15—20 millioner.

Imidlertid har vel nok Islams ekspansive kraft mistet en del av sin brodd i disse regioner, så man likeså godt kan kalle en tredjedel av disse muhammedanere for hedninger. Mange av de innfødte i disse egne ser ned på Islam som noe der hører fortiden til. Stammene i Øst-så vel som i Vest-Afrika skal ha avvist denne religion, bl. a. fordi den ikke tar noe hensyn til rasespørsmål og problemer med hensyn til opprettholdelse av de gamle

Vatikanet i krigstid.

Når alarmen lyder i Roma, tuter også Vatikanets sirener. Mens pavestatens egentlige militære beredskap jo innskrenker seg til schweizergarden, så er det sivile luftvern såre komplett. Det er utarbeidet av Vatikanets egne folk. Blant de høye dignitærer innenfor murene finnes der adskillige som i sin ungdom har vært offiserer — og de har ikke bare hatt det tilstrekkelige tekniske kjennskap til oppgaven, men har tatt fatt på den med likefrem begeistring, skriver Jørgen Bast i «Berlingske Aftenavis».

Mørklegging og sirener dirigeres fra et særlig kontor i nærheten av Damaskus-porten. Tilfluktsrommene er blitt innrettet med stor sinnrikhet og stor bekostning. Det viktigste av dem er innrettet i Peterskirkenes krypt, omtrent direkte under høyalteret. Det er i stand til å oppta flere hundre personer og er nærmest innrettet som et kapell. Hertil kommer så en rekke beskyttelsesrom, innrettet mellom Vatikanets bygninger — og beregnet på at folk kan søke tilflukt der i tilfelle av et overraskende dagangrep på Roma.

Pavens vandring til det underjordiske beskyttelsesrom når luftalarmlarmen lyder, har etterhånden utviklet seg til en fornem seremoni, som en ny tilføyelse til Vatikanets mange andre. Paven vandrer fra sitt arbeids- eller soveværelse eskortert av kammerherrer, av gardister og fakkelbærere og etter ham følger Vatikanets andre dignitærer mere eller mindre ordnet etter rang. Ved inngangen til beskyttelsesrommet stanser fakkelbærerne, mens det øvrige følger ledsager paven til hans spesielle

stammer, som man har å kjempe med. Man vil ikke kjenne ved dette internasjonale religionssamfunn, som ikke har interesse i å verne om de gamle samfunnsforhold.

Likeledes har Islams mangel på forståelse for at universitetene må bygge på folkeskolene, forringet dens chanser i religionsutbredelsen. Et av Islams største aktiver i propagandaen skal derimot kravet om sammenslutning av fargede mot de hvite være.

*

Over for disse to makter, Animismen og Islam, står nå kristendommen. Også denne kan se tilbake på en lang historie i Afrika såvel i det koptiske som i det etiopiske religionssamfunn. Til sammen skal disse samfunns kristne befolkning telle henved 4 millioner. Den nyere tids kristne misjon har gitt disse kirker nye impulser, og en levende menighetsdannelse finner sted. Især er den innsats der er blitt gjort for skolevesenet betydelig.

Syd for Sahara er misjonen begynt fra katolsk side i det 16. århundre, og den katolske Kirke har i disse egne av Afrika 435 innfødte prester og 423 diakoner. Det samlede tall av innfødte lærere og kateketer beløper seg til ca. 88 000.

Den Hl. fader velsigner: «Urbi et Orbi.»

stol i rommet. I alminnelighet tilbringer han tiden under alarmlarmen med lesning av en eller annen andaktsbok.

Som man ser, når krigen virkelig innenfor Vatikanets grå, verdige murer. Det gjør den forresten også på andre måter. For ikke å uteske noen kritikk fra italiensk side, innfører pavestaten automatisk de samme restriksjoner som det øvrige land, skjønt paven ville ha adgang til uinnskrenkede forsyninger. Den eneste unntagelse torde være den at kaffe og amerikanske sigaretter stadig finnes på Vatikanets grunn. Inntil nylig ble disse to ettertraktede goder ennå servert i den lille bar, som ligger like i nærheten av schweizergardens vaktstue — og det var utrolig de krumspring folk gjorde for å oppfinne et ærend i Vatikanstaten og på den måten komme innenfor barens område. Nå er serveringen stanset — men etter

De få etterretninger der i øyeblikket kan nå oss fra disse egne av Afrika, melder om styrket ansvarsbevissthet blant de innfødte kristne.

Også i den moderne stammekrise har kristendommen grepet på gavnlige måter. Den har lært de innfødte å betrakte øvrigheten, der nå har mistet sin religiøse myndighet, som Guds ordning, og at en kristen bør vise sin øvrighet full lydighet.

Selv muhammedanernes forhold til den kristne misjon har endret seg. Istedenfor den hån og forakt man tidligere viste, er der kommet ærbødighet for resultatene, og man har begynt å etterligne de kristne metoder. — Når man ser på resultatene i tall, må man si at det er en enorm vekst den kristne misjon har hatt i denne del av Afrika. Tallet på de innfødte kristne er blitt fordoblet siden verdenskrigen, og der finnes nå ca. 21 mill. kristne i Afrika.

Således kan man godt si at kristendommen er godt med i kampen for å vinne Afrikas sjel. Kanskje vil krigen få tallene til å stagnere for en tid. Men selv om man ikke må undervurdere Islams fremtreden, må man si at det er kristendommen der har ligget i spissen de siste årtier i den åndens kamp som står på i Afrika.

kardinalenes middag serveres der stadig ekte kaffe og for de som røker, importerte sigaretter.

Samtidig med at den lille bar innskrenket serveringen, ble adgangen til pavestaten gjort vanskeligere — og man skal nå ha et meget presserende ærend for å slippe forbi de særlige vaktposter med sitt pass.

Bl. a. er adgangen til lesesalen i forbindelse med Vatikanets bibliotek blitt radikalt innskrenket. Dette skjedde for i fødselen å kvele en mistanke hos de italienske myndigheter: At lesesalen skulle bli benyttet ikke bare til kirkelige studier, men til politiske stevnemøter. Man ville ikke risikere at salen skulle bli et drivhus for sladder og intriger — og derfor begynte man å kikke de besøkende skarpt etter i sømmene.

Er det således blitt vanskelig for de fleste å skaffe seg adgang til Vatikanet, er der til gjengjeld en gruppe for hvem det er blitt meget vanskelig å forlate det. Jeg tenker på de forskjellige diplomatiske representanter ved den hellige stol for makter som befinner seg i krig med Italia: England, Frankrike, Jugoslavia, Polen osv. De fleste av disse diplomater har nå levet som fanger i Vatikanet siden juni i fjor — og de legger ikke skjul på at de kjeder seg skrekkelig. Særlig engelskmennene regner det for hardt at Vatikanets overbygde grunn ikke avgir noen plass for å drive sport. Besøk utenfra er meget sjeldne. De eneste adspredelser er lesning og bridge — og der er innenfor den lille diplomatkoloni litt av den samme innette og pirrelige stemning som blant medlemmene på en Nordpols ekspedisjon. En tid lang var tannpine og lettere sykdomstilfelle velkommen, fordi man da under gendarmledsagelse kunne få lov til å oppsøke en læge eller tannlæge ute i Roma og således få et glimt av verden å se. Nå har den italienske regjering så vidt forbarmet seg over de ulykkelige diplomater at de med mellomrom kan få adgang til — likeledes under politibevoktning — å kjøre korte turer ut over Via Aurelia eller en av de andre veier som løper ut fra Vatikanet.

Den store tilstrømning.

Er besøket utenfra stort sett gått ned i Vatikanet, så er det dog steget på et ganske bestemt felt. Der har aldri i pavehoffets historie vært avholdt så kjempemessige offentlige audienser som nå under denne krig. Hver gang er det tusener Pius XII må motta og velsigne. Så stor er tilstrømningen at man ikke bare har måttet ta nye audienssaler i bruk, men har måttet innføre et nytt seremoniell, som tillater en noe hurtigere ekspedisjon.

Flertallet av de audienssøkende er selvfølgelig italienerne med nygifte par og permitterte soldater som de tallrikaste grupper. Også de mange tyske katolske soldater og offiserer som passerer Roma på vei til Afrika spiller en stor rolle. De tyske soldater som ønsker å komme i audiens hos Hans Hellighet, ruller til Petersplassen med en særlig buss-service som det italienske militærvesen har organisert med dette formål for øye — og nesten hver morgen holder en hel rekke av disse busser på plassen.

Tross den simplisering som er gjennomført, er disse kjempeaudienser meget anstrengende for paven — ikke minst fordi flertallet av soldatene er ivrige autograf-samlere og knelende rekker Hans Hellighet hans postkortportrett og en fyllepenn i møte, for at han skal signere

bildet. Det er meget sjelden han bringer det over sitt hjerte å neglisjere denne bønn.

Ingen «nerver».

For noen tid siden utsendte et amerikansk byrå den meddelelse at overanstrengelse og bekymring hadde blitt brakt Pius XII et nervesammenbrudd — og at han for en tid hadde måttet trekke seg tilbake fra alle forretninger.

Det var rett og slett en skrøne. Dagen etter at meddelelsen var utsendt, var jeg tilfeldigvis til stede ved en av de store audienser og kunne konstatere at Pius XII opptrådte kraftig og myndig som alltid, på ingen måte en mann med «nerver».

Noe annet er at ansvaret hviler tungt på hans skuldre. Siden den 1. september 1939 er han blitt mange år eldre. Hans ansikt har fått dype furer, hans øyne ligger i mørke huler, og håret, når det sparsomt ses, er blitt nesten kritthvit tross hans relativt unge år. Det har vært og er stadig barna og den øvrige sivilbefolknings skjebne som tynger så hardt på ham.

Av „Vers fra Vadstena“.

Johannes Jørgensens nyeste diktsamling.

*Herre, de siger, Du for os er død,
at i Dit Navn er Frelse fra al Nød —
ser Du da ej, o Gud, at Jordan brænder,
at Døden pløjer Verden med sin Plov —
den Verden, Du har skabt saa rig og fager —
at Klinten kvæler Hveden paa Din Ager,
at Lysets Rige bliver Mørkets Rov?*

*Ser Du ej vor Kval, som aldrig ender?
Ak, sover Du som Du i Skibet sov?
Herre, staa op og vis Dig i Din Vælde!*

*Lød der en Røst fra Evighedens Fjælde?
«I har korsfestet begge mine Hænder» ...*

April 1941.

Dikteren med norsk
prestestudent
Ivar Hansteen-
Knudsen.

Gamle juleskikker og overtro.

Av Paula Messel.

Nå under julen, kunne det være hyggelig å lese om hvordan man forberedte og feiret julen i gamle dager. Spesielt oppover landet. Jeg kan fortelle det etter mine egne erfaringer.

Mitt barndomshjem var Lindesnes fyr. Like ut ved ville havet tilbrakte jeg min barnodm. Vi var åtte søskend, og det festligste vi visste var når vi fikk lov å gå innover veien til bygdene og se på bygdelivet. Være med i bygdegjestebudene og likeså se på når ungdommen lekte og danset. Julegildene var vi alltid med på og disse står for meg som det morsomste av alt.

Bøndene hadde dengang stor sans for hva julen innebar av festligheter, så der måtte forberedes i god tid. Mens konene allerede i slutningen av oktober begynte sine forberedelser, hadde mennene lang tid i forveien sørget for hva der skulle drikkes i julen av øl og mjød. Juleølet ble brygget i svære tønner og dette bygdeølet var både sterkere og bedre en det øl som drikkes nåtidags. Mjøden ble fremstilt i ti og tyve liters ankere og sto fullt på høyde med den sterkeste vin.

Jeg husker når jeg som barn var med på bygdens julerefester, hvordan guttene kunne drikke seg så fulle av mjød, at de ikke greidde å danse ordentlig, men ramlet rundt på gulvene. Og pikene var så redde for den sterke drikk at de bare i smug turde nippe til glasset.

Oppskriftene både til ølet og mjøden hadde stedets danmarksskipper i sin tid hentet hjem fra Alborg.

Det var festlig å være til stede når min bestefar laget i stand mjøden. Det var kokende vann og honning som ble blandet sammen og heldt på ankeret. Og til tross for at dette honningvann var meget søtt ble der tilsatt en porsjon kandissukker. Humle og rosiner ble også tilsatt, og så sto bestefar hver dag og rørte med en lang pinne, presis som når en behandler et vinanker.

Når gjæringen var over, ble der tilsatt essens og farge og ankeret ble korket og satt i kjelleren for å modnes videre til jul.

Og konene hadde det travelt etter høstslaktingen. Saltbaljene skulle fylles med kjøtt, flesk og rullepølser, og siden var det tørring og røking av ribber, skinker og pølser. Og når kjeller og stabbur var ferdig, var det flatbrødbakningen.

Store høyder av svære, runde flattbrødeleiver ble etter hvert stablet opp på loftet, ja i så svære mengder at man hadde rikelig helt til neste høst.

Til sist var det finbakningen, den egentlige julebakst, og den baktet også i så stor porsjon at man hadde kaker og bakkelser helt til påsken. Det var Hanna Vinsnes kokebok som den gang var ny og populær, og der var ikke mange kakeoppskrifter i boken som ikke ble benyttet. Kakene ble så lagt i blikkbokser og spann og stuert vekk opp på loftet for å gjemmes til julen.

Så var det alt det andre. Der ble kjernet og ystet i store mengder. Det var hvite søtmelksoster og brune sure primoster. Den populære søte gummegoeost måtte aldri mangle ved noen fest. Og det var den rene sport hvem som kunne lage den best. Det var nysilt melk, ofte blandet med fløte som under kokningen ble tilsatt sur melk, bare så vidt at det brast. Og siden skulle det koke til der bare var igjen store, brune osteklumper. Disse ostestykker ble lagt på en dyp tallerken. Den lille porsjon myse som var igjen på grytebunnen ble så tilsatt sirupp og slått over osten.

Gummegoeost var ingen heldig kost for maven, men nam, nam, hvor god den var. Når kjerningen og ystingen var over, var det det som skulle spises helt ferskt og det var lefsene og potetlumpene. Og til jul ble de bakt i ekstra mel.

Utenom all denne sjau med mat og drikke var det alle presangene, de velsignede juleklapper. Man kardet og spant, vevet og strikket. Og man heklet i det uendelige. Og mens kvinnene ofte måtte stå opp klokken fire om morgenen for å bli ferdig med alt, hadde mennene det likeså travelt med alt det de holdt på med.

Det var tresko og tøfler og en masse kjøkkenredskaper som de skar ut i tre. Støpning av talglys var også mennenes arbeid. Nå skulle all dårlig og uspiselig talg fra hele årets slakting, smeltes og siles. Og den varme talg ble heldt i en dertil bestemt høy og smal blikkbeholder. Det var som regel gamlingen selv som satt med dette puslearbeid. Støpte det ene lys etter det annet, og de var de rene mestere til å støpe. Når de var ferdige med de enkelte lys var det de dobbelte. To eller tre lys hang sammen på en strikkepinne og ble med på en gang i talgkrukken. Og når de var i en viss lengde avsluttet de i et meget tykt lys.

Talgen måtte under støpningen ikke være varmere enn at den holdt seg flytende, og lange veker av sammenbundet bomullsgarn ble dypet ned i talgbeholderen og så med en gang holdt opp i luften for å storknes. Man

satt helst i et kaldt rom med dette arbeid for at det skulle gå fortere.

Så snart talgen hadde festnet på veken var det å dyppe den ned i talgen, og slik holdt man på til lyset var så tykt som man ville ha det. For at lysene skulle bli mer holdbare og likeså hvitere tilsatte man talgen en porsjon smeltet parafinvoks.

Når de store lys var ferdige og det minket på talgen, ble den heldt i mugger og nå var det de små juletrelys som skulle støpes. Blikkholderen og muggene med talg måte hele tiden under støpningen stå i passe varmt vann for å kunne holde seg temperert til flytende. Og talglys var alltid kjærkomne julegaver.

Kvinnenes arbeider var strømper, ladder, vanter og puls-vanter, sjerf og luer. Heklede blonder var meget populært som julegave, likeså ull og oppspunnet garn.

Dagen før julaften, altså lille julaften måtte alt ekstra arbeide være unnagjort for da skulle langbordet settes sammen og de første forberedelser til julebordet gjøres. Det store vingebord som dengang fantes i hver manns hus og som hadde sin plass ved vinduet i dagligstuen skulle nå fram. Men ofte var dette store bord med begge sin vinger utslått, for lite når julebordet skulle dekkes.

Et ekstra bord måtte settes til, der måtte være rikelig plass til alt det som skulle plasseres på bordet. Dessuten skulle der også være ledige kuvert for de tilfeldige visitter som kunne innfine seg under måltidet. I juletiden måtte alle som kom inn av døren til bords for å smake julekosten, ellers ville der ingen velsignelse følge i det nye arbeidsår.

Klokken fire på julaften måtte langbordet være helt ferdig dekket og skulle stå belesset med en prøve av alt som var laget av godsaker. Foruten kaker og bakkelser var det ellers av alt det øvrige som var bakt og laget til julebordet. Jo mer belesset kaffebordet var, desto mer ære for husmoren. Og som bordet sto dekket julaften, slik skulle det stå helt til julen var over den trettende januar, tyvendegrad jul.

Det var en eldgammel tradisjon, og i grunnen en skjønn tanke at julen ikke alene var årets største høytid, men også en hvile og rekreasjonstid etter et langt strevsomt arbeidsår.

Når julaften kom og klokken ble fire, da ringte sognets kirkeklokke julen inn. Da måtte alt som minnet om hverdagsliv være lagt bort. Veveganger og spinnerokker, karder og symaskiner og alt mannfolkarbeid skulle fjernes fra dagligstuen. Det som nå gjaldt var langbordet. Nå skulle man spise og drikke, hvile og feste til det nye arbeidsår den fjortende januar begynte.

Og straks man visste at nå hadde kirkeklokken ringt julen inn gikk man til langbordet. Det var kaffe og mjød og man åt og drakk julen inn. Den feststemning man da kom i, den skulle vare hele julen.

Belysningen ved bordet var talglys. Den enkle parafin- eller tranlampe var ikke nok lys på en julekveld. Men som regel brant de fleste lys kun når man satt til bords.

Som kveldsmat var det lutefisk eller annen fisk. Svære fater med fisk, poteter og julegrøt ble satt på langbordet mellom alle de andre lekke saker. Ølet drakk de av en felles trebolle og Alborgeren gikk rundt med et felles glass.

Når så kveldsmaten var ryddet av bordet igjen, stod kaffebordet igjen like delikat til nattmaten.

På julekvelden måtte ingen gå til ro før lenge etter midnatt. Den som gikk til sengs før hadde dårlig samvittighet for en eller annen ting.

Den som da gikk seg en tur ute i natten, den fikk se alle ytterdører med et svært hvitt kritt Kors. Dette var noe de gamle alltid besørget, straks mørket falt på julekvelden. For det var julenatten alle onde ånder kretset om husene. Korset skulle hindre onde makter å komme inn og korset måtte stå på døren til selve helgen var over, den tredje juledag.

Det var spesielt etter midnatt på julekvelden at de onde makter sloss om huset. Og da var også trollene ute. Ja mang og meget svev ute i julenatten som menneskene ikke ante.

Til og med kunne man se sine fremtidige pårørende som ånder, hvis man våget seg ut på tunet. En gifte-lysten pike kunne da bare trive grøtsleven med grøt i og løpe rundt huset. Møtte hun ingen ble hun ikke gift i det nye året.

Julaften klokken tolv kunne der forberedes noe som tidlig juledagsmorgen kunne vise pikene hvilken stilling deres man hadde. Piken hentet et stort tomt vannglass, en kopp vann og et rått egg. Ingen annen en piken selv måtte berøre disse ting. Piken skulle så helde vann i glasset, men ikke mer enn vel halvt. Der måtte være god plass til eggehviten. Hun måtte så knuse egget så forsiktig at plommen var hel, helde det knuste egg over glasset så all eggehvite kom i det, og så i en fart sluke eggeplommen. Glasset måtte se settes på et bord like ved sengen piken skulle sove og når hun kledde av seg skulle hun virre sin venstre strømpe rundt glasset.

Mens piken sov ville så eggehviten i nattens løp forme seg i vannet til en figur som viste hennes manns stilling. Glasset stod helt parat når piken slo øynene opp juledags morgen.

Denne undersøkelse måtte aldri en pike foreta seg mer enn en gang. Gjentok hun det ville hun forstyrre skjebnen og åndene ville straffe henne. Og der gikk mange uhyggelige historier om de stakkars piker som hadde våget seg på denne måten med flere mannsstillinger.

Jeg husker også mange morsomme juleglasshistorier. En frue på Vestlandet kunne for noen få år siden fortelle meg om hennes juleglass. At hun så sin manns skute likeså klart i juleglasset som hun så det ved bryggen i Bergen.

Nyttårsaften var også en stor festkveld og langbordet var presis som julaften. Og når klokken ble tolv, takket man for det gamle år og festet inn det nye med godt humør og felemusikk.

Når Helligtrekongersfesten kom den sjette januar, da begynte alle julefestene som varte til den trettende, altså tyvendegrad jul, og da var julen slutt.

I disse syv dager turet man fester og julegilder hvor man med trekkspill og felemusikk førte dansen og leken rundt juletreet. Da ble det alltid stor jubel blant barna, for nå var det deres tur sammen med ungdommen til å ribbe både langbordet og juletreet.

Disse julefestene står ennå lys levende i mine erindringer. Vi ble buden til klokken halv tre, og da var det like til langbordet. Siden var det fele- og trekkspill-

Vi besøker Storfjord.

Av Charles Joys.

Vestfjorden er lunefull. Den kan ligge som et speil og luften kan være så klar at vi flere mil borte ser hele Lofotveggen strekke seg majestetisk og veldig i en eneste ubrutt rekke langt ut i havet med Værøy og Røst som de ytterste utløpere. Men det kan også være at vi ikke ser noen ting og at sjøen er så voldsom at vi ikke er riktig sikker på hvilken vei båten vår stamper seg fram gjennom bølgene.

Enten været er slik eller slik blir vi overrasket når vi kommer inn til Stamsund på Vestvågøy. Først tror vi at båten går rett mot fjellet, vi ser ikke annet enn og stein. Men så åpner landskapet seg og vi oppdager noen hus mellom steinblokkene. Og når vi endelig glir inn til kaien, er den gjerne svart av mennesker, så det bor ikke så få på dette stedet som på avstand ser ut til å være både øde og gudsforlatt.

Til å begynne med er vi fristet til å tro at Stamsund er bare fisk. Kommer vi dit i februar—mars mens Lofotfisket står på, er hele stedet et eneste røre. Fisk og penger er omkvedet, fisk henger det overalt, så sant det bare er litt plass mellom husene og steinblokken til å anbringe hjellene, fisk lukter det, og fisk prates det overalt, alle er opptatt av fisken, fiskets muligheter og fiskets utbytte. Alle skal være med å tjene. Småguttene hjelper til med å skjære torsketunger, så også de er blitt grepet av feberen — det er ikke så farlig med skolen de dagene — og det er ikke lite en slik åtte-ti års gutt kan tjene i løpet av en måned eller to. De skal tidlig krøkes disse karene, de vokser opp med handel og med fisk, og handel med fisk blir livet for dem; og ikke bare med fisk, men med alt som har med fisket å gjøre, så kanskje

musikk, og mens dansen og leken gikk lystig rundt jule-treet, brant de små talglys rundt på grenene og dryppet ned på de umalte gulv så det ble så glatt at en kunne skeise bortover gulvet. Under leken ble treet plyndret, og når det var helt ribbet ble det under musikk og sang båret ut på tunet. Det var da en god skikk å vise treet den siste ære å sette det pent fra seg og gjerne dekorere det med snø eller friske kvister.

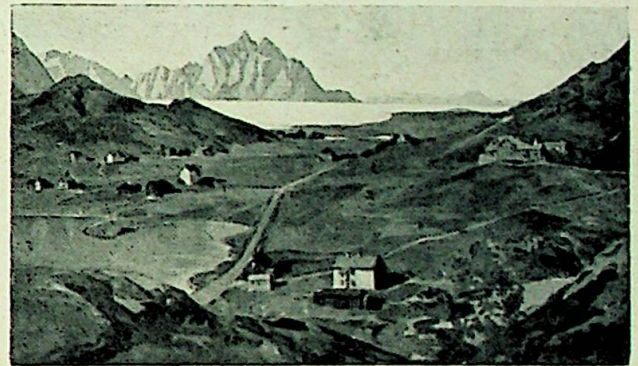
Så var det igjen til langbordet. Nå skulle det ribbes. Da så barneflokkene var gått hjem, pleide ungdommen ture videre med dans og musikk til den lyse morgen. Den frokost som da ble servert før de gikk hjem, var hverdagskosten på et ribbet julebord.

Det var da grov rugstomp og byggflatbrød, smør og surmelksost. Talglysene var da fjernet, og det lyste svakt fra en tranlampe eller en flatbrenner i parafin. Det nye arbeidsår var begynt.

Paula Messel.

ender de som storkakser med oljetanker og forretninger i verdensformat.

Men det er den store unntagelse. For de fleste er livet det harde slit på havet, i vind og i slud, i sjø og i solskinn, det alltid hasardiøse hvor hele ens velferd er avhengig av fiskerlykken. I dag har nok fiskeren sin radio og sin grammofon, de enkelte notlag har motorskøyte og garn, men selv om levevilkår og utstyr er blitt forbedret med årene, er det fremdeles Petter Dass som best gir uttrykk for grunntonen i fiskerens liv.

Fra Storfjord. Klostret øverst til høyre.

Det har sig med dem som med Fugler i Flugt,
De planter ei, pløier ei, høster ei Frugt
Og sanker ei Sæden i Lade;
En udsleden Færing, en Dybsagn, en Krog,
En Skind-Stak, en Kofte med lappede Brog
Er al deres Rigdom og Eie;
Med det skal han sørge for Tyend' og Viv,
Med det skal han selver opholde sit Liv
Og bringe sin' Skatter tilveie.
Hans Eng og hans Ager, hans Avel og Plog,
Det hanger altsammen paa eneste Krog,
Naar Fiskene lyster at bide;
Hvis ikke, da stiger han sulten i Seng,
Gaar sulten fra Bordet med Tøs og med Dreng
Og jammerlig Levnet maa slide.

Men i Nordland finnes det også andre livsformer. Selv her i Lofoten er ikke alle avhengig bare av fisket. En mils vei innover Vestvågøy møter vi en annen verden. Her er det fruktbar mark og eng, hvor generasjoner med møye og slit har plukket vekk stein etter stein, for riktig å kunne utnytte jorden då få ukene solen bryter gjennom

kulde og regn og ikke gjør forskjell på dag og på natt. Det er dog ikke alltid generasjoners arbeid som ligger bak. På Storfjord har noen få mann på relativt kort tid samlet sammen alle steinene fra et stort jordtsykke for å skaffe gården større og bedre marker. Men de har hatt en videre hensikt, de oppsamlede steinene hadde også en funksjon. De har bygget opp en veldig voll som på avstand ser ut som et festningsverk midt på markene. Og det er et slags festningsverk. Når vi kommer nærmere viser det seg å omfatte en Lourdes-grotte og et steinalter, bygd både til forsvar og til angrep, men ikke slik vi først tenker oss det; det er den gode saks forkjempere som bor i dette hus, de kjemper for Guds rike, deres våpen er bønn og arbeid. Alle steinene som møysommelig er samlet sammen, det daglige slit, har de ofret til Gud, og Lourdes-grotten med alteret her i Lofoten er det synlige bevis på Guds altomfattende kjærlighet. Det er dette som særpreger prestenes virke i Storfjord.

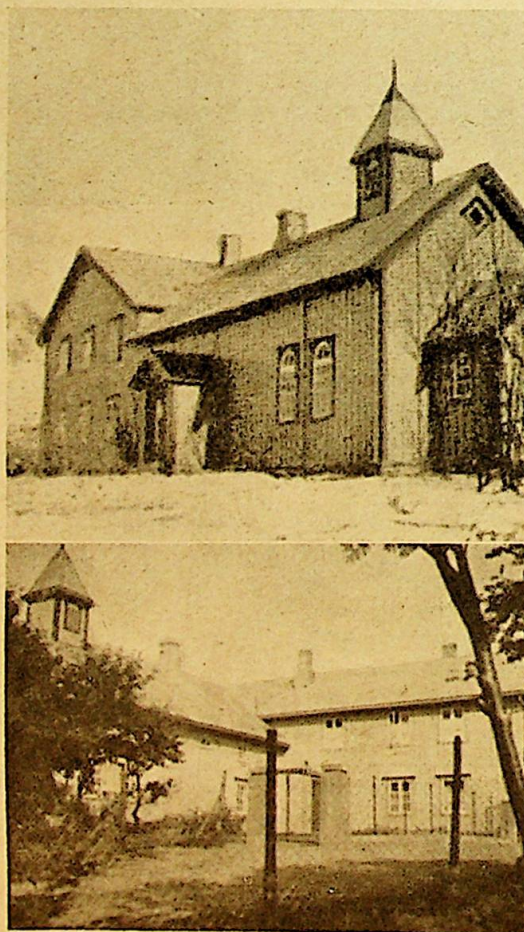
Prestene av Den hellige familie blir her hvor de har sitt daglige virke undertiden kalt munk, og deres gård er da klosteret. Men munk er de ikke, de har sin menighet som selv om den ikke teller mange snes sjeler, dog strekker seg over et vidstrakt område. Men det er ikke underlig at man tenker på munk når man ser hvordan de bor og lever. Høyt på bakken reiser gården seg med vid utsikt over fjord og fjell. Gården er blitt litt av et mønsterbruk, den var forfallen da prestene kjøpte den for snart ti år siden, men ved utrettelig slit er den drevet fram slik at den nå har en syv-åtte kuer, etter forholdene er det altså en temmelig stor gård. Her har vi i praksis, i modernisert form, de gamle middelalderske cisterciensermunk som helst slo seg ned på ufruktbare og lite framkommelige steder, og som med sine henders arbeid gjorde landet fruktbart og rikt. Mange vil si at Vestvågøy ikke er noen øde trakt, men for de prester som har slått seg ned her ute, langt fra hjem og omgangsfeller, er det en utkant av verden. Og nå forstår vi kanskje også drivkraften i deres liv. Arbeidet er en plikt, men det er også en glede. De som nå har sitt virke på Storfjord ser kanskje ikke frukten av sitt strev, men det kommer noen etter dem som arbeider med det samme mål, fortsetter i de samme spor. Anstrengelsene

gjelder ikke først og fremst å skape et mønsterbruk i ødemarken og sette mennesker i gang på nye felter og gi dem nye livsmuligheter, anstrengelsene er ledd i arbeidet for Guds rike, det er menneskene det gjelder, det er Guds nådes gjerninger som skal sette frukt ved den enkeltes arbeid.

Og slik går årene for prestene på Storfjord. Nord-Norges korte, men enestående vakre sommer avløses av den uendelig lange vinteren som dog har sine lyspunkter i retning av praktfulle naturscenerier. Livet kan synes ensformig, det er ikke alltid lett å ha målet klart for seg, når mørket synes å være helt overveldig, og man overalt og alltid tilsynelatende støter på vanskeligheter, men aldri mister prestene troen på sitt kall, de holdes oppe av den sanne kjærlighet, de vet at deres oppgave her på jorden er ved arbeid og bønn å spre kjennskap til Guds rike enten de selv oppnår å se fruktene av det eller ikke.

Til slutt et lite bilde fra kjøkkenet på Storfjord nå i sommer. Jeg tør ikke fortelle bort hvem som regjerte der, men over talaren hang et stort hvitt forkle og med snadden i munn på mannfolks vis gikk arbeidet kvikt og greit enten det så gjaldt å skrubbe kopper og kar eller koke suppe og bake kake eller gi mat til mennesker og dyr. Han kan sine ting denne presten, selv sier han at man kan lese det alt sammen i en kokebok, men enhver husmor vet at det skal tusen andre egenskaper til for å administrere en husholdning, og denne husbestyreren er i besittelse av dem alle sammen. — Når er han forresten blitt avløst. Elisabethsøstrene har overtatt styret på Storfjord kjøkken.

Men det er nok dette vi kommer til å huske lengst. På Storfjord kjøkken kunne vi prate løs om alt, presten hadde ikke gjemt seg bak forkleet. Samtalen ble avbrutt av folk som skulle kjøpe melk, og han måtte prate litt med hver enkelt av dem, høre hvordan det gikk hjemme, alltid merket vi det gode menneske. Og slik er tonen her på Storfjord. Man er i en bedre verden, man er blant mennesker for hvem arbeidet og omgivelsene, det daglige ensformige strev, går opp i en større enhet, er ledd i en større sammenheng som forklarer meningen med bønningen og arbeidet.

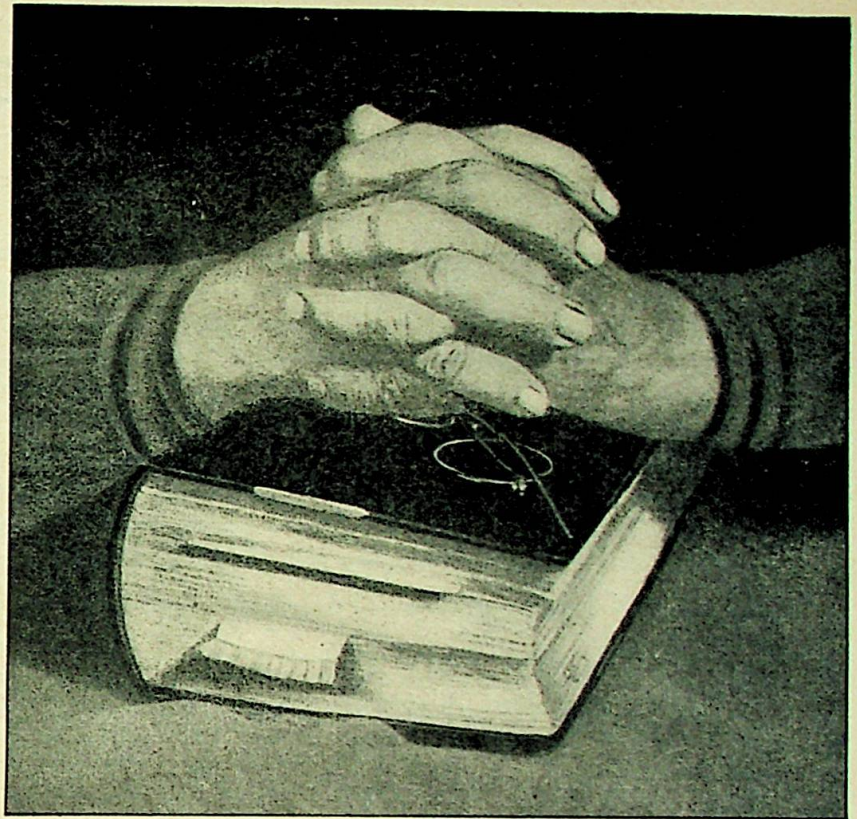
Klostret i Storfjord.

Ch. Joys.

Våre hender.

Av Sigrid Øde.

De færreste av oss har vel tenkt over hva våre hender forteller — hva de bevisst eller ubevisst meddeler om vår personlighet. Men av og til treffer man mennesker som spesielt har tatt opp håndens psykologi til studium. Og forbausende er det å høre hvilke iakttagelser der kan gjøres over håndens form og øvrige beskaffenhet, bevegelser etc. Når vi rett betenker så er vel også hånden det mest uttrykksfulle virkemiddel vi har, nest etter talen og ansiktets uttrykk — og visselig mer umiddelbart og ekte.

Og når vi vet hvor forskjellige alle menneskers hender er, det er neppe to mennesker som har like hender, så er det i grunnen innlysende at hendene i særlig grad er preget av vår personlighet. Selv hudens fine vev, som knapt kan sees med det blotte øye, er så forskjellig hos alle at den er blitt gjenstand for et betydningsfullt studium i rettspleien, ved fingeravtrykkene som spiller så stor rolle ved identifisering av forbrytere.

I kiromantien har håndens linjenett vært gransket helt fra oldtiden, da man har ment å kunne tyde menneskets karakter og skjebne i disse linjer.

Naturlig er det at håndens form er det første vi hefter oss ved. Og allerede den meddeler meget om sin Eiermann, enten det er den smale, aristokratiske hånd som forteller om kultur og rase, eller det er den brede, sterke der preger mannen som er med og bygger landet.

Det gis hender som er forunderlig levende, man kan nesten si spirituelle. Det fortelles om en av våre store kunstnerinner at hun hadde slike hender. De likesom avspeilet hele hennes personlighet. Da hun ble tegnet på dødsleiet, ville kunstneren at hendene skulle være det

essensielle ved bildet. Og han fikk det fram på en sånn måte, at det føltes som om det tonet musikk fra disse gjennomslittige, sjelfulle hender selv i døden.

I en stor gammel kirke har jeg en gang sett en skulptur, «Den døde aviatiker», tror jeg det stod på platen. Den fremstilte en ung mann i legemsstørrelse som lå utstrakt på en sort marmorplate, en fullendt skjønn og harmonisk skikkelse. Men hva der især fengslet blikket var hånden. Man ble stående som hypnotisert og se på denne hånden, for det var i grunnen ikke en menneskehånd. Etter hvert fortonet den seg mer og mer som en stor krummet ørneklo. Og som man ble stående der betatt av en uforklarlig mystikk ble hele skikkelsen til en mektig vingskuttet storfugl, en kongeørn som nylig hadde kretset med sterke vingeslag under høy himmel. Sikkert har vel dette vært idéen kunstneren har bygd over, og som så gripende er symbolisert ved denne hånden.

Hvor rørende kan ikke en mors gamle slitte hender være, de lyser av trofasthet og selvoppofrelse. Bjørnson har skildret disse så vakkert i fortellingen: Mors hender, hvor han beretter om hoffdamen som på en reise gjennom en av våre daler støtte på den navngjetne bonde og folketaler. Hun ble betatt av hans kraftige personlighet og det sunne og rene livssyn, så enkelt og vidt forskjellig fra den atmosfære hun levde i. Det endte med at de ble gift, og i et lykkelig men kortvarig ekteskap fikk hun dele hans arbeid og livssyn, som blant annet gikk ut på at hvert voksent menneske var pliktig til å arbeide for sin eksistens. Da han døde viet hun i et strengt arbeidsliv all sin evne til å bære fram hans idéer til dannelsen av et bedre og rettferdigere samfunn. Og i denne ånd

Stenene taler.

Det symbolske navn «Katakombekristendom» fører tanken tilbake til Oldtidens forfølgelser og vekker forestillinger om en kristendom, som må søke dekning, gjemme seg bort for ikke å bli utslettet av jordens overflate med makt. Tradisjonen forteller at de kristne i verdensstaten Rom brukte katakomberne, de underjordiske gravsteder, som en tilflukt under forfølgelsene, derav er oppstått det symbolske navn.

Gjennom 1000 år viste man kun lite eller ingenting om katakombene, det store nett av gravganger under Rom. Etter goternes innfall i landet lå de gjemt og glemt. Først en maidag i 1578 fant noen arbeidere ned til disse ganger, etter at en hvelving var styrtet sammen, men merkelig

nok kom der først i det 19. århundre fart i utforskningen av dette eiendommelige oldtidsfunn. — Som ingeniørverk er katakomberne imponerende. Man er begynt med fra overflaten å grave ut en trappeformet nedgang. Fra dette utgangspunkt gravde man seg frametter i smale ganger, lengere og lengere etter som behovet etter gravplasser vokste. Gangene er sjelden mere enn opp til en meter brede, men der er det eiendommelige ved systemet, at man har funnet opp til 4 eller 5 ganger ovenpå hverandre og innbyrdes forbundne; dette skyldes at det var bare det grunnstykke man eide over jorden som måtte utnyttes ved underjordiske utgravninger. Om man tenker seg alle gangene i Roms katakomber strakt ut i for-

oppdro hun sin datter. Vi får høre at datteren som ung pike er kommet inn til morens ungdomskrets ved hoffet, hvor hun fører en overflatisk sommerfugltilværelse fra fest til fest, fetert og beundret. En gang moren er i byen og er buden med til en souper, sier datteren idet de skal gå til bords: «Mor, du kan godt beholde hanskene på ved souperen.» Moren forstod vel meningen, datteren skammet seg over hennes arbeidshender. Hun hadde trodd at hun hadde gitt henne en så god rustning, at hun trygt kunne sende henne ut i verden. Men nå ble hun angst. En alvorlig samtale hun hadde med datteren senere, endte hun med disse ord: «Jeg vil si deg, mitt barn, at uten disse arbeidende og ordnende hender hadde ikke du vært det du nå er. Har du levd i et selskap, hvor det er en skam for en dame å ha slike hender, så er det et slett selskap.» Det viste seg nå at hjemmets rene luft seiret, mors hender viste veien hjem.

Hendenes bevegelser er til slutt kanskje det som rører mest. Den som i embets medfør ofte har måttet søke foretrede hos de innflytelsesrike i samfunnet, har ikke kunnet unnlate å sammenligne de høye herrers forskjellige måte å ta en sånn audiens på. Og især kan man komme til å hefte seg ved hendene. Hvem er ikke blitt distraheret ved de rastløse hender som stadig er opptatt? De leker med et eller annet på skrivebordet, trommer kanskje lett med fingrene, skjærer opp et omslag e. l. som får en til å føle at en bør fatte seg i størst mulig korthet. Hendene sier så tydelig at det er så meget, meget viktigere saker som skal behandles i dag, at dette som muligens bare gjelder en liten eksistens for en av de små i samfunnet, er det knapt om tid til.

Men hvor behagelig er det ikke å møte motsetningen, den vennlig lyttende sjef med de rolig hvilende hender som likesom understreker: «Jeg har tid til å høre, dette interesserer meg, bare tal ut!» Og som man ved det faste, forståelsesfulle håndtrykk forlater med håp i hjertet.

La oss se litt på den rolle hendene spiller for predikanten og taleren. Når de følger prekenen med diskrete, harmoniske bevegelser, fremhever, forsterker eller dem-

per, alt etter som det ligger an, kan det virke som et lydig, fint avstemt akkompagnemang til det levende ord. Men det kan også virke helt imot sin hensikt, hvis gestusen er for sterk så den tar makten fra ordet. Dette kan lett hende med folketaleren som skal rive massene med seg. Man sjokkeres ved en knyttneve i katetret.

Måten å hilse på er meget karakteristisk for menneskene. Hvor gleder ikke vennehånden oss, når vi blir ønsket velkommen med et fast, trofast håndtrykk! Ja, også når den vinker et vennlig farvel som sier: Velkommen igjen! Men det hender også at det rekkes oss en hånd til hilsen som intet bud bærer fra sin Eiermann. Den ligger helt negativ og interesseløs i vår. Man føler mer varme fra en trofast hundepote.

I overført betydning har vi mange uttrykk for håndens oppgaver: Den beskyttende hånd, den reddende hånd, den hjelpende hånd, den forsonende hånd, og videre kan man høre: Mitt liv ligger i Guds hånd. Man tør ikke slippe en ut av hendene. Man tar hånd i hanke med en o. s. v. De knyttede hender, de follede hender taler sitt språk. De velsignende hender — tanken går vide på flukt til et fjernt minne. Det var i en liten by i Amerika, jeg var med på en avskjedsvisitt til sognepresten i den norske menigheten der, min familie skulle forlate byen. Etter endt besøk fulgte presten oss ut på verandaen. Da vi vendte oss i hageporten for å nikke det siste farvel, løftet han hendene velsignende over oss. Når jeg vil kan jeg se ham der i den vinløvomkransede portal, den edle, ranke skikkelsen med det snøhvite hår og de løftede hender. Det var ikke så ofte man stedtes under signende hender den gang. Og minnet har lyst og varmet i sinnet mangel gang i årene siden. Kanskje har det også dannet grunnlaget til forståelsen av den lykken det er hver morgen å kunne begynne dagen under signende hender i Herrens hus, og gå vigslet til dagens virke.

Vi lever i den knyttede hånds tegn. Godt er det da å minnes, at de follede hender skal seire til slutt.

Sigrid Øde.

lengelse av hverandre, mener man at de vil nå 11—1200 kilometer. Det gir et lite begrep om hvor veldig anlegget er. I disse ganger mener man er gravlagt mange millioner mennesker, det nevnes fra 4 til 6 millioner. Det hevdes endog at der ligger mennesker begravet helt fra 80—90 etter Kristus.

Den knappe plass som finnes nettopp i Roms katakomber umuliggjør den en tid lang herskende antagelse, at de kristne ofte har holdt sine gudstjenester her nede. Derimot tyder de i stengrunnen uthuggede seter eller benker, som finnes i adskillige av de små kamre, på at de kristne under forfølgelsene og på de dødes minnedager har holdt sine fellesmåltider og nytt nattverden sammen ved selve graven. I de større og rommeligere katakomberganger som er funnet i Syd-Italia, kunne man derimot godt tenke seg at de kristne kunne holde gudstjeneste.

Katakomberne gir oss ikke bare et innblikk i den eldste kristne malerkunst, men også i den eldste kristne skulptur. Man har bl. a. funnet en rekke vakre sarkofager med

relieffer med bibelske motiver. Hyppigst har sarkofagene vært av marmor. Når skikken med å gravlegge de døde i slike underjordiske anlegg oppsto, skyldes det sikkert at Roms lover forbød gravlegging inne i byen. «Kirkegårdene» måtte ligge utenfor byen. Imidlertid kunne man kjøpe et visst grunnstykke inne i byen, og under dette kunne man gjøre hva man ville. I fjellet under Rom var det lett å grave, og fjellet er av en sådan art, at det ikke så lett var utsatt for sammenstyrtinger.

Katakomberne forteller om blodige avsnitt av kirkens historie, i dag hører de til Roms fornemste turistattraksjoner. De mange innskrifter og symboler på veggene i de trange ganger, som opplyses av den ledsagende prests lys eller lykt, får en helt annen tidsalder til å rykke nær inn på livet av de besøkende. Nettopp her overvintret engang de som ville tjene Kristus, koste hva det koste vil, fordi evangeliet skulle gis videre til følgende slekter. Derfor kan katakombernes tause vegger også holde preken til den slekt som lever i dag, om tro, håp og kjærlighet.

Bokanmeldelse.

Rudyard Kipling: Jungelboka. Oversatt av Hans Braavig. (N. W. Damm & Søn.)

Eugenie Winther: «Trollungene utenlands.» (N. W. Damm & Søn.)

Eugenie Winther: «Nina Odelsjente.» (N. W. Damm & Søn.)

Pet Bugge: «Kari Kokke.» (Aschehoug.)

*

Blant de mange ungdomsbøker — eller bøker for større barn — bør en særlig legge merke til disse tre som alle er ypperlige og med ikke så lite sunn og lærerik livsinnstilling gjemt i sin underholdende form. Selv om *Kiplings* berømte Jungelboka er lovlige sterkt sammenhengt i denne utgave eier den hele sin dragende og lokkende makt over fantasien. *Pet Bugge* har i år henlagt sin Kari-bok til Nord-Norge og smugler megen konkret viten om denne skjønne del av vårt land inn i sin trofaste lesekrete. *Eugenie Winther* har utsendt en ny utgave av sin populære Trollungebok og derved sikret seg nye små venninner. Men ennå større glede vil det sikkert volde at fru. Winther fortsetter sine yndefulle og morsomme «Nina»-bøker med en beretning om hva dette charmerende lille vesen opplever etterat hun har slått seg ned på landet. «Nina Odelsjente» forneker ikke sine forjengere — dermed er sagt det som trenges.

Fire anbefalelsesverdige bøker!

*

Utenfor rammen av de egentlige bokanmeldelser vil vi gjerne henlede oppmerksomheten på

Soppspillet.

På år og dag har vi ikke sett en så instruktiv og samtidig morsom underholdning — like interessant for voksne, ungdom og barn. Spillet er meget lett å skjønne — på linje med «Svarteper» — men mens man spiller lærer man gjennom de kunstnerisk utførte kart alle våre gjengse sopparter å kjenne av utseende samt deres verdi som næringsmiddel, deres giftighetsgrad o. l. Utvalget er foretatt av soppeksperten Chr. Fr. Bøhme og kartene tegnet av Vigdis Rojahn. Ideen er intet mindre enn et funn og «Soppspillet» kan ikke nok anbefales som familie- og selskapsspill i julen og framover.

E. D.-V.

«Gløtt av Norge»

heter et praktfullt bildehefte, utsendt av N. W. Damm & Søn. I titelen er dets innhold angitt — å bla i det kaller på gode, lyse minner fra uforglemmelige stunder i vårt herlige land.

«St. Olavs barneblad»

kommer også denne jul med et fint lite hefte, utstyrt med et pent bilag og tiltalende illustrasjoner. Vi henleder også som vanlig oppmerksomheten på St. Josefs-søstrenes strev med å holde barnebladet gående tross tidenes trykk. Det bør være en æressak for katolske foreldre å holde det, men først og fremst bør det være en hjertesak —!

«Julekærten 1941»

er utkommet og er til salgs i «St. Olav»s ekspedisjon. Som vanlig er det vakre danske katolske julehefte utmerket redigert av sogneprest *Cay Benzon* og har et avvekslende og mangesidig innhold med til dels helt ypperlig illustrasjonsmateriale. Skal vi særlig fremheve et enkelt bidrag må det bli pastor *Thorbjørn Møllers* instruktive og underholdende artikkel om japanske barn. I «Betlehem, det ringe —» har *Steph. Wewers* et vidunderlig, gripende og aktuell poeng. *Sven Damsholts* novelle hører til de beste i sin art og *Kjeld Geertz-Hansens* historiske fortelling røper dyp kjærlighet til emnet og derfor en ikke helt alminnelig innfølingsevne. Vi norske katolikker setter jo så stor pris på St. Olavs trofaste venn og medarbeider, pastor *Peter Schindlers* penn at det er nok å si, at også den har ydet bidrag til Julekærten. Ennå flere bidrag kan nevnes som alle fastslår at «Julekærten» i år er på høyde med sine forgjengere og ved siden av vår norske «Kimer I Klokker» en utmerket julehilsen til trosfeller og interesserte venner.

TOLLFRI TANKER

Gud er overbærende og venter tålmodig på de feilende mennesker og går ikke trett av deres motstand. Vi bør søke å etterlikne ham i denne enestående tålmodighet og denne så barmhjertige fordragelighet. Det er bare ufullkommenheten som blir utålmodig — jo mer fullkommen man er, desto tålmodigere og roligere tar man andres ufullkommenheter.

*

Den vei hvorpå en kristen øves i tålmodighet og tro består som oftest ikke i store ulykker og overveldende sorger, men i de stadig tilbakevendende småting og små ufordrageligheter. Med tålmodighet å kunne tåle dårlig humør, mangel på forståelse, liten vurderingsevne hos våre omgivelser, å holde ut uvennlighet og tilsidesettelse hvor vi fortjente det motsatte, i kjærlighet å omgås ubehagelige, irriterende mennesker som Gud har satt i vår vei — alt dette er kanskje de beste midler til å oppdra oss, nettopp fordi vi selv ikke ville ha valgt dem. Til dette hører videre: stille å bære motgang i forretninger, feilslagne forhåpninger, forstyrrelser i vår hvile, andres dårskap og ubeskjedenhet, ja kort sagt alt som i dagens løp krysser vår vilje og truer med å bringe oss ut av likevekt. Alt dette er øvelser i tålmodighet. ... ..

Herhjemme —

Oslo. Mariakongregasjonen feiret sin patronatfest i foringslokalet søndag den 14. des. — Tidens pinaktighet bevirket at festen i år måtte feires i enklere former enn hva vi ellers har vært vant til, hva den materielle side av arrangementet angår. Men denne mangel ble fullstendig eliminert ved den gode og hjertelige stemning som preget det hele. —

Omtrent 60 medlemmer var til stede. Presteskabet var møtt fram så å si fulltallig, med hs. høyerverdighet biskop Mangers i spissen. Prefekten, Ingri Suleng, ønsket velkommen, og deretter leste Torlaug Borch prologen. Så holdt Mariakongregasjonens preses, pastor Duin, festtalen, hvori han ga en orientering om tilblivelsen av denne Maria-fest, helt fra dengang munkene i Østen begynte å feire den i sine stille kloster for mere enn 1300 år siden, til Marias uplettede unnfangelse ble fastslått som dogme i 1854. — Derpå leste Sigrid Øde en rørende liten emigranthistorie fra 70 år tilbake, som hun selv har nedtegnet etter en gammel norsk-amerikanerinnens fortelling. Ved bordet var det både alvorlige og humoristiske taler, så vel på vers som på prosa, og en ny festsang, skrevet for anledningen av Sigrid Øde, bidro mektig til å løfte stemningen. — I det hele tatt var det over festen en tone av sterk samhörighet og av en dyp og varm glede over å få være sammen som venner blant venner — en glede som hverken mørke, kulde eller vareknapphet kan ta fra oss. — 4 nye medlemmer ble opptatt i kongregasjonen like før andakten i kirken.

Sekretæren.

Midnattmessen.

Det bringes til alles kunnskap at hs. høyerverdighet biskopen ønsker at midnattmessen i år skal holdes som vanlig, men uten klokkingen. Hvis dette av en eller annen grunn skal vise seg ugjørlig kan den henlegges til 1. juledags morgen eller med biskopens tillatelse antisiperes julekvelden.

Av hele mitt hjerle ønsker jeg mine kjære prester, våre ordenssøstre og alle våre troende gledelig jul og godt nytt år og anbefaler meg til alles bønn.

Jacob Mangers,
apost. Vikar, biskop av Selja.

St. Olav

ønsker alle sine venner
en velsignet julefest!

Redaktør: E. Dithmer-Vanberg.

Thronsen & Co. boktrykkeri, Bernh. Getz gt. 3 - Oslo